

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 14

Gorici, dne 31. julija 1913.

Tečaj 18.

Obseg: 1. O sredstvih, ki se navadno uporabljajo zoper razne sadne škodljivce (Nadaljevanje in konec); 2. Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini (Nadaljevanje in konec); 3. Trtna bledica; 4. Kmetovalčeva opravila v mesecu avgustu; 5. Gospodarske drobtinice; 6. Poročila; 7. Zapisnik občnega zbora »Goriškega kmetijskega društva« z dne 26. junija 1913; 8. Književnost; 9. Društvene vesti.

O sredstvih, ki se navadno uporabljajo zoper razne sadne škodljivce.

(Nadaljevanje in konec.)

Raztopina tobakovega izvlečka in sicer št. 1 se napravi tako-le: Vzame se $\frac{1}{2}$ —1 ali celo 2 kg maza-vega mila (Schmierseife) in raztopi v nekaj litrih vrele vode, nakar se spopolni z mrzlo vodo na 100 l škropilne tekočine, ter doda končno tej še 1—2 kg tobakovega izvlečka in vse skupaj dobro premeša.

To sredstvo, bodisi zaužito ali pa vdihano, zastrupi mrčes, zato se največkrat rabi za pokončevanje. Uporabljati se prične ta raztopina takoj, ko drevje ozeleni in škropi se potem z njo lahko dokler listje odpade.

Ako se zgornja raztopina tako stanjša z vodo, da vsebuje samo 1% tobakovega izvlečka in 1—1 $\frac{1}{2}$ odstotka mila, dobi se tekočina, ki služi za pokončevanje listnih ušic. Da se pomore z njo ušice, treba je vršičke poganjkov (posebno pa spodnjo stran listov) poškopiti ali pa pomočiti v njo in sicer še prej, preden se je listje zvil.

Ako pa se raztopina št. 1. tako z vodo stanjša, da vsebuje samo 1 $\frac{1}{2}$ —2% tobakovega izvlečka in 2% mila, dobi se tekočina, ki služi za pokončevanje nezapredenih, golih gosenic. Z njo se mora drevje, kadar potreba nanese, prav močno poškopiti.

Če se prilije raztopini števil. 1. na vsakih 100 l po 3 litre špirita, dobi se tekočina, s katero se pokončava krvava ušica. S to tekočino se mora celo drevo prav dobro poškopiti in sicer v spomladi in poleti.

Ako se zlije v 100 l vode 1—2 kg tobakovega izvlečka ter $\frac{1}{8}$ do $\frac{1}{4}$ demilizola (Demilysol), dobi se tekočina, katera služi za pokončevanje listnih, rovevrtajočih ličink (Blattminerrauen) in kozavost provzročujoče pršice (Pockenmilbe). Z njo se mora drevje poškopiti, kakor hitro sta se škodljivca prikazala.

Kasijina vkuha (Quassiabrühe). Da se dobi to tekočino, naj se vzame $1\frac{1}{2}$ kg kasijevih trščic (Quassiaspänne) in jih skuha v 10 l vode, ter pusti, ko je to dobro prevrelo, 24 ur na miru, da voda trščice dodobra izluži. Nato naj se raztopi v 10 l vrele vode $2\frac{1}{2}$ kg trdega ali navadnega mila. Ko se hoče ti dve tekočini uporabiti, naj se zmeša 1 l precejene kasijine z 1 l milnice in zlije v 8 l vode, ter vse skupaj dobro premeša.

Ako zadene ta tekočina, listne ušice, pršico pajčevinarico (Spinnmilbe), hruškovo grbato listino stenico ali pa gosenice, jih umori.

Uporabiti je treba to tekočino po potrebi pri zelenem drevju in sicer, da se pomore prvi trije tu navedeni škodljivci, se mora spodnje strani listov na drobno poškopiti, da se pa pomore gosenice, potem se mora drevo oziroma gosenice z njo poškopiti in sicer z močnim škropilničnim pritiskom.

Ako se zlije 1 l kasijine vkuhe in 1 l milnice v 4 l vode, se dobi tekočina za pokončevanje ličink kosmuljine grizlice (Stachelbeerblattwespenlarven). Grmovje, na katerem se je ta škodljivec naselil, naj se na drobnem poškopiti.

Dufourjeva zmes se napravi tako-le: Raztopi se 3 kg mazavega mila v 10 l vrele vode, doda tej milnici 1— $1\frac{1}{2}$ kg svežega bolhača (Insektenpulver) (pri čemur pa je treba paziti, da se bolhač ne sprime v kepice) in zlije potem to v 90 l vode.

To sredstvo učinkuje zelo morilno, ako pride na mrčesov život in sicer se uporablja za pokončevanje ličink kosmuljine grizlice, pa tudi gosenic kapusovega belina. Sicer je to sredstvo prav dobro, ali drago obenem.

Uporabiti se ima za škroljenje kosmulj in sicer z močnim škropilničnim pritiskom, kakor hitro se je pojavila na njih griz-

ljca, na enak način pa tudi zoper gosenice kapusovega belina in sicer v mesecu avgustu.

Živo apno in sicer le sveže žgano, ter v obliki prahu ugašeno. To sredstvo pomori smrkljaste in z vlažnim lepivom prevlečene škodljivce, kakor ličinke črešnjeve grizlice in ličinke drugih raznih grizlic.

Uporabljati se ima po potrebi in sicer le o suhem vremenu. Z njim naj se rastline oprasha, ali ko se to delo opravlja, naj se piha z one strani v drevo, od katere veter prihaja. (Paziti je treba, da ne pride ta prah v oči, ker močno žge).

Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živlni.

(Nadaljevanje in konec.)

Ravnanje s teletom.

Ko je prišlo tele na svet, pretrga se že vsled njegove telesne teže popkova žila ali popkovina. V navadnih razmerah se pretrga tako, da jo obvisi še nekaj na telečjem popku. Ta konec popkovine varuje pravo popkovo rano pred stikom z zrakom, varuje jo sploh pred infekcijo. Rana se kmalu posuši in tvori tako resnično izdatno podporo. Večkrat se pa odtrga popkovina že tik popka, tako da se vidijo kar žilice. Taka odtrgana popkovina tvori odprto rano, vsled katere nastanejo potem lahko vnetja in vsled katerih dospejo v trebušno votlino mladiča različne škodljive glivice oziroma bakterije. Te povzročé bolezni, za katerimi pogine velik odstotek telet. Večkrat pogine živinorejcu tele za teletom, tako da si sploh ne more izrediti mladičev.

Med najnavadnejše bolezni mladih telet spadajo: vnetje popka, hromota ali mrtvoud, driska in griža. Vzrok prvi tu navedeni bolezni je okuženje ali infekcija po popku. Največkrat se pojavi hromost v zvezi z vnetjem popka in gnojenjem rane. Nekaj dni po skotitvi zgube teleta svojo bezgavost in živalnost, ne marajo sesati in stopajo nekako trdo. Loti se jih vročica, polegavajo mnogo in spravi se jih le s težkočo na noge. Sklepi so bolešno otečeni. Če pritisnemo s prstom na otekline, kaže mladič hude bolečine. Bolezen postaja vedno hujša, tele postaja vedno bolj medlo in konečno pogine.

Najbolj uspešno obvarovalno sredstvo proti ti bolezni je edino le skrbno negovanje mladičevega popka in velika snaga hlevskih tal.

Najbolj priprosto, pa tudi najpripravneje je, če se prime popkovino — v slučaju, da se ni sama odtrgala — štiri prste daleč od kosmate kože popka, jo potegne iz rodil in odtrga na prej označenem mestu. Vsebino popkovine naj se pa izžema na zunaj proti trebilu. Ta preostali konec popkovine naj se potem takoj razkuži s kakšno razkuževalno tekočino (kreolinovo vodo, lizolom), kateri se je seveda dodalo prej vode, ali če ni pri rokah telt razkužil, pa s čisto vodo, nakar se popek kmalu posuši.

Teletu se mora, kakor hitro se je skotilo, odpraviti iz gobčeka in nosa žlem, ki ju obdaja, da se oglehkoči dihanje. Nikar naj se tele — kar se večkrat dogaja, in vsled česar se tudi sveža popkova rana okuži — ne vleče čez nesnažno nastilj ali po hodniku, ki je z gnojem in gnojnico okužen, ampak naj se ga na določeno mesto prenese. Navadno obliže krava tele, ter odstrani s tem žlem in pripomore, da se vzbudi delovanje kože. Ne sme se pa tudi pozabiti, da se okuženje izdatno pospešuje z vsemi onimi vzroki, ki mladiča slabe. To je v prvi vrsti prehlajenje in nenaravno krmljenje telet. Hrana se sme dajati mladiču le v malih množinah, zlasti pa se ne sme odtrgati teletu prvega mleka samičinega, t. j. takozvane mlezve (Kolostrum-milch). To mleko vsebuje mnogo solij in ima to posebno lastnost, da odpravi iz mladičevih črev lepljivo maso. Mlezva je najbolj naravno in najprimernejše odvajalno sredstvo. Čim manj vsebuje mleko kolostruma, tim težje je prebavljivo in tem bolj se kvarijo mladičeva prebavila (griža). Za nadaljno vzrejo teleta je treba marljivosti, točnosti in velike rednosti. Čim bolj se držimo teh, tem večje gnotne in vzrejne uspehe bomo dosegli.

Trtna bledica.

Letos se pritožuje marsikak trtorejec, da se je pojavila v njegovem vinogradu neka nova bolezen. Radoveden, ali je to resnično podal sem se na lice mesta in ugotovil, da ni to nikaka nova bolezen, ampak ona, katero v nekaterih vinorodnih krajih žal že predobro poznajo pod imenom »Chlorose, Gelbsucht,

Bleichsucht itd.« in kateri pravi slovenski vinogradnik »bledica«.

Ker marsikateri vinogradnik te bolezni še ne pozna, zato bo menda dobro, če opišem nekoliko, na čem da se spozna in vsled kakšnih vzrokov se trt poloti.

Da ima trta bledico, spozna se že na listju. Zdrava trta ima, kakor znano, lepo zeleno listje, nasprotno pa je ono bledične trte rumenkasto-zeleno ali pa celo rumeno. Listi spremene svojo naravno barvo najprej med rebri, dočim ohranijo listna rebra najdalje zdravo barvo. Obolela listna snov in sicer ona nahajajoča se med listnimi rebri se začne od listnega roba proti listovi sredini sušiti in rujaveti, konečno se list popolnoma posuši.

Ako se poloti ta bolezen trt že v maju mesecu in obenem cele trte, potem začnejo te hirati, poganjajo slabotno in napravijo majhno listje rumene barve. Kasneje začne nastavljati trta šibke, rumeno barvane poganjke, kateri se tako razvijajo, da je trta podobna grmičju.

Če listje na ta način zboli, vpliva to tudi na zarod in sicer tako, da se večina zaroda pozgubi. Ko bi se pa zarod kot cvetje ne osul, osujejo se pa kasneje jagode prav močno, a še jagode, ki so pri tem ostale, zore potem zelo počasi. Močno napadene trte sploh ne nastavijo zaroda. Les bledičnih trt ne dozori in se potem pozimi deloma posuši in usahne ali pa pozebe.

Vzroki tej bolezni tiče po mnenju nekaterih strokovnjakov v neugodnih tleh, t. j. v takih, v katerih se nahaja v globini oziroma tam, kamor segajo trtne korenine, neprodorna, vodozadržujoča plast, vsled česar zrak ne more do korenin, kar pa normalno delovanje trtnih korenin ovira. Tudi preobilo deževje in neugodno vreme, kakor tudi pomanjkanje železa v zemlji povzroči lahko trtno bledico. Čestokrat pa tiči vzrok bledici tudi v tem, da se ni vzelo za zasajanje vinograda tlam primer-
nih podlag, v nezadostnem gnojenju, v okopavanju trt dokler je zemlja še mokra itd.

Sploh pa se lahko reče, da pravega vzroka bledici ni še nikdo dognal, zato pa se tudi zdravljenje po enem ali drugem načinu le redkokdaj obnese. Nekateri priporočajo, naj se voda s pomočjo drenažiranja iz vinograda odpelje, drugi zopet naj se pognoje trte z gnojnico, tretji naj se potrosi po vinogradu zelena galica in nato podkoplje itd., ali vse to ne izda vsako-

krat, zato pa priporočam, naj skrbi vsakdo že pred zasajanjem trte, da izbere za trto prikladno zemljišče in na primerne, tlam priležne podlage cepljene trte.

Da se je pojavila trtna bledica v nekaterih vinograidih šele letos, je prav lahko mogoče, da je temu vzrok preobilo deževje in mrzloti, zato pa je še lahko mogoče, da trte o suhem vremenu ozdravijo. Vsak prizadeti vinogradnik naj vsled tega še ne obupa, ampak naj mirno počaka. V.

Kmetovalčeva opravila v mesecu avgustu.

N a d o m u: Mlati in spravlja se žito, grah in razno drugo zrnje. Pred mlatvijo naj se odbere najlepše klasje in stročje in posebej omlati ter shrani za seme, kajti le lep, popolnoma razvito in zrelo seme da navadno lep in bogat pridelek. O vročem dnevnem času ne puščaj živine na pašniku, ampak zaženi jo v senco, pa tudi pri uprežni živini pazi, da ne bo o hudi vročini vozila. Če je suša pašo skvarila, vsled česar ne dobi živina dovolj tečne krme na pašniku, daj ji kak pridatek. Sveže krompirjevice ne dajaj živini, kajti ta navadno škoduje, ker vsebuje preveč nekega strupa, ki se imenuje solanin. Krompirjevice vrzi rajši na kompost, a če jo hočeš v sili pozimi porabiti, posuši jo. Posušena krompirjevica ne škoduje živini tako kakor sveža. Poskrbi, da se bo napajala živina z dobro pitno vodo.

Poskrbi, tako kakor se ti je svetovalo prejšni mesec, za vino in vinsko posodo, da se ti ne pokvarita. Če se ti ne zdi vino v redu, pojdi takoj h kakemu strokovnjaku z malim vzorcem in prašaj ga za svet. Mazačem, ki se ti ponujajo in šele celo nekaterim takim, ki se ti po časopisih ponujajo, ne zaupaj preveč. Vino, katero nameravaš djati na pipo, natoči v manjše sode ali pa ga spravi v steklenice in poleži jih, sicer se ga poloti kan in cik prehudo.

N a p o l j u: Če ajde in repe še nisi vsejal, pohiti, da ne bo prekasno. Da se posadi zelje, kapus in druge zeljnatice, je sedaj skrajni čas. Te sadike zalij o dežju z gnojnico ali pa s straniščnico. Kjer si pobral krompir, še lahko posejaš laško deteljo ali inkarnatico. Lucerna se kosi.

V v i n o g r a d u: Trtno mladje lepo priveži, zakotne poganjke preščipni nad 2—3 listom in ko glavni poganjki do polo-

vice svoje dolžine dozore, jih za $\frac{1}{3}$ dolgosti preščipni ali pre-reži, da se nadaljna rast ustavi in s tem njihovi spodnji popki okrepe. To slednje delo opravi v drugi polovici avgusta. Trte v tem mesecu dvakrat ali pa vsaj še enkrat dobro poškropi, a tudi letošnjih cepljenk ne pozabi. Če se sili plesen na grozdje, oprashi ga nalahko z žveplom, toda ne posipaj ga z žveplom, sicer žveplo grozdje osmоди. Če je vinograd plevelen, oplej ga čimprej. V suho cepljenje trte odkopaj in odstrani jim privršne korenine, ako tega nisi že prej storil, a škropi in plevi jih tudi pridno.

V s a d o v n j a k u: Zrelo sadje se obira. Sadno drevje se začne cepiti na speči popek. Žlahodne poganjke na živ popek cepljenega drevja priveži h palcu, ki si ga pustil o cepljenju nad vložnim popkom, a divje poganjke odstrani s podlag. Če nameravaš vzeti od enega ali drugega drevesa cepiče za zimsko cepljenje, zaznamuj ga na primeren način.

N a v r t u: Zelenjarno seme se pobira, mlati ali pa ožme, očisti in spravi. Ko si seme očistil, ne devaj ga takoj v papir, škatlje ali v druge posode, ampak razširi ga v senci in večkrat premešaj, da se do dobra osuši, sicer se ugreje in njegova kaljivost trpi. Prazne lešice obsadiš lahko z zimsko endivjo in z zeljem. Sejaj seme zimske solate, zimske špinače, motovilca in zgodnjega radiča. Zelenjavo pridno okopavaj in po potrebi zalivaj. Paradižnikom obiraj in skrajšuj stranske poganjke, da se grmi preveč ne skošatijo. Pobiraj belinove gosenice po zeljnatih rastlinah.

N a t r a v n i k i h: Kjer je mogoče, naj se travniki namakajo.

V g o z d u: Proti koncu tega meseca se že lahko prične z nabiranjem frodlja in s sečnjo kolcev.

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Zoper bolhače ali rastlinske bolhe priporočajo nekateri vodo, v kateri se je kuhal pelin in pravijo, da če se rastline, katere bolhe rade napadajo, zvečer s to vkuho poškrope, da ta mrčes zgine. — Za napravo ukuhe se vzame lahko večjo ali pa manjšo množino pelina in jo potem z večjo ali pa manjšo množino vode stanjša.

Grah in ližol ali sploh stročnice ne prenašajo na novo s hlevskim gnojem pognojene zemlje. Stročnice, posejane v takšno zemljo rasto prav močno, a slabo obrode. Najbolje storiš, če pognojiš zemljo za stročnice s superfosfatom, a če imaš pri rokah dovolj lesnega pepela pa s tem le. Stročnice seješ lahko na en in isti prostor skoz 2—3 leta in zadošča, da uporabljaš za gnojenje prej navedeni gnojili.

Kako se lahko rudeča ali štajerska detelja posuši. — Če hočeš domačo ali štajersko deteljo posušiti brez takozvanih ostrgač ali piramid, potem ravnaj tako-le: Ko si deteljo pokosil, pusti jo nekoliko časa na miru, da uvene. Če leži redka detelja na rahlem, uvene že v par urah, ako pa leži na gostem, potem uvene šele v pol do enem dnevu. Kar se je pokosilo zjutraj, se popoldne že lahko spravlja. Detelja se zloži nato v male 1 m visoke in $\frac{3}{4}$ m široke kopice na rahlo. Te kopice naj se napravijo v vrstah in med posameznimi vrstami naj se pusti toliko prostora, da se gre lahko z vozom med nje. Ko se je vsa detelja zložila v kopice, naj se deteljišče pograbi na čisto in kar se dobi detelje pri tem delu, naj se jo dene narahlo vrh drugih kopic ali pa napravi z njo par novih. Glavno, na kar je treba gledati pri tem, je to, da so kopice kolikor mogoče ozke, kajti to je velikega pomena v slučaju dežja; sicer pa kolikor ožje so kopice, tolikor lažje prihaja v nje zrak in gorkota. Po nekotikih dneh se kopice večinoma skozinskozi presuše in kvečem je na tleh ležeča plast še dozdevno sveža, kar pa v resnici ni. Nekaj ur prej, preden se začne detelja zvažati domu, naj delavci kopice z vilami prebrnejo na glavo. To delo se ima izvršiti zjutraj, dokler so kopice še nekoliko rosne ali vohke, to pa radi tega, da se preveč listja ne zdrobi. Eno ali kvečem dve uri po obračanju se že vse docela posuši, nakar se zvozi domu in spravi na senik. Na ta način posušena detelja je mehka kot svila, lepo zelena in takšna, kakor če bi se bila sušila na piramidah. Ta način sušenja detelje pa ima še to dobro, da se deteljni lističi ne oddrobe, ker se vržejo kupčki z vilami kar naravnost na voz.

Vinogradniki pozor! Ker je prejšnje dni precej močno deževalo, priporočamo Vam, da trte znova poškröpите in požveplate, kajti dež je galico in žveplo večinoma spral s trt. Ker je zemlja dodobra premočena, bo po vinogracih prav gotovo vsa-

ko jutro močna rosa in ležala bo morda celo megla, kar pa zelo pospešuje razvoj grozdne plesni in peronospore. Obe trtni bolezni sedaj hitro napredujejo, zato trte kar hitro poškopite in požveplajte.

P O R O Č I L A.

Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 1. do 5. septembra s sledečim sporedom: **V p o n e d e l j e k** 1. septembra od 2. do 4. ure: Pomen konserviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. **V t o r e k** 2. septembra od 8—10 ure dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konserviranje zelenjadi v kozarcih in pušicah. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje. Popoldne od 2 do 4 ure: Naprava mezge (zalzna), mozge (povidla) in zdriza. Od 4 do 6 ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. **V s r e d o** 3. septembra od 8 do 10 ure dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompota). Shranjevanje sadnih konserv. Od 10 do 12 ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. Popoldne od 2 do 4 ure: Naprava soka iz jagodičevja in drugega sadja. Od 4 do 6 ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. **V č e t r t e k** 4. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10 do 12 ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2 do 4 ure: Obiranje in spravljanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zabčje, košarice in sode v svrhu kupčije. Od 4 do 5 ure: Praktične vaje v sadovnjaku in sadni kleti. **V p e t e k** dne 5. septembra: Dopoldne od 8 do 10 ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava oceta. Od 10 do 12 ure: Praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2 do 4 ure: Ravnanje s sadjevcem, bolezni sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjevcem. Od 4 do 5 ure: Praktične vaje v vinski kleti. — Predavanja od 1. do 4. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodinjam in dekletam; 4. in 5. pa gospodarjem. Tečaja se je udeležiti vseh 5 dnij ali pa tudi samo prve 3 dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev se je treba prigrasiti do 17. avgusta. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem iz Kranjskega, ki za podporo pravočasno po dopisnici prosijo, povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novegá mesta in za prehrano po 1.50 K na dan. Ven-

dar se izplača podpora le tistim, ki se jim je izrecno dovolila. Priglasilom je pristaviti tudi, katere dneve se misli dotičnik tečaja udeležiti. Prošnje za podporo in priglasila je nasloviti na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija - Kranjsko).

Razstava živine. Od 12. do 14. septembra t. l. se bo vršila na Dunaju razstava goveje živine in drobnice in sicer na VI. oddelku (za konjerejo) t. j. na c. k. kmetijski družbi dunajski pripadajočem razstavišču (Wien II., K. k. Prater).

Kdor se za to razstavo zanima, naj se obrne do »Gor. kmet. društva«, ki mu rade volje postreže s programom te razstave.

Občni zbor »Goriškega vinarskega društva«, ki se je imel vršiti 24. julija t. l. ob 10. uri predpoldne v prostorih hotela »Pri zlatem jelenu« v Gorici, se je moral radi volitev za deželni zbor odnesti. Ta občni zbor se bo vršil v četrtek 14. avgusta ob 10. uri predpoldne v svoječasnem vabilu označenih prostorih in z istim dnevnim redom.

Zaplnik

občnega zbora »Goriškega kmetijskega društva«, vršečega se 26. junija 1913 ob 10. uri predpoldne v dvorani hotela »Pri zlatem jelenu« v Gorici.

(Nadaljevanje.)

Iz tukajšne, naše centralne zaloge se je prodalo kakih 37 vagonov raznih kmetijskih potrebščin in sicer: 396 kv superfosfata, 1500 kv Tomaževe žlindre, 141 kv 40% kalijeve soli, 114 kv čilskega solitra, 54 amonjevega sulfata, 427 kv modre galice, 81 kv žvepla, 4 $\frac{1}{2}$ kv petrine, 1 kv rafije, 180 kv sezamovih in 259 kv orehovitih tropin, 202 kv debelih otrobov, 62 $\frac{1}{2}$ drobnih otrobov, 104 kv živinske soli, 60 kv klajnega apna in razun tega še mnogo raznih semen in drugih kmetijskih potrebščin.

Prodalo se je precej kmetijskega orodja in sicer: 64 raznovrstnih, večinoma pa jeklenih Eberhardovih orač, 25 gnojničnih sesalk, 8 žveplavnikov »Rapid«, 6 škropilnic zistem Häny-Pirch, 2 grozdni stiskalnici, 5 grozdnih mlinov in mnogo raznega drugega kmetijskega orodja in priprav.

Kakor v letu 1911., tako je posredovalo društvo tudi v letu 1912. pri oddaji sena in slame svojih društvenikov c. k. vojni upravi in sicer je oddalo ti upravi skupno 53 vagonov sena in slame, ki jih je vzelo od svojih društvenikov — večjih producentov.

Tudi glede plačevanja blaga je šlo svojim društvenikom, v oziraje se na nekoliko slabo letino, kakor običajno čim mogoče na roko, da jim je nabavo nujnih potrebščin olajšalo. Prav iz tega vzroka se nahaja v danes predloženem računskem zaključku postavka pod naslovom »Za dolžne kmetijske potrebščine«, obremenjena z zneskom 20160 K 03 v.

Nadalje moramo še omeniti, kakšni koraki so se storili glede svoječasno na občnem zboru sprejetih resolucij:

Kar se tiče resolucije zoper potrditev načrta o pospeševanju govedoreje na Goriško-Gradiščanskem, se domneva, da se bo ugovor uvaževal.

Glede zaprositve državne in deželne podpore za povzdigo sadjereje v slov. delu poknežene grofovine Goriško-Gradiščanske, sporočiti je, da je društvo tozadevno prošnjo že odposlalo na pristojno mesto, a da je pa z državno podporo, ki jo ima v rokah in sicer v znesku 3000 K, že samo začelo napravljati vzorne sadovnjake po deželi. Razdelilo je namreč v to svrhu brezplačno med razne posestnike na Goriškem in Kanalskem, kakor je razvidno iz zapisnika osrednjega odbora z dne 12. junija t. l., skupno 935 sadnih drevesc. Uporabilo je v to svrho 1637 K 26 v, tako da mu ostane od te podpore še 1362 K 74 v. Ostanek te podpore se uporabi še to jesen za napravo drugih vzornih sadovnjakov na Tolminskem, v Brdih in na Krasu.

Vzorni sadovnjaki so se napravili na podlagi posebnega navodila, ki ga je izdalo društvo in obenem pod nadzorstvom c. k. potovalnega učitelja za kmetijstvo g. Ernesta Klavžarja. Za nadaljno pravilno oskrbovanje teh nasadov bo skrbelo v bodoče društvo.

Tozadevno rasolucijo je pretresoval podrobno tudi društveni sadjarski odsek in sklenil je, kakor bo razvidno iz 12. št. društvenega glasila, naj se zaprosi visoko vlado in visoki deželni zbor goriški, da bi dala društvu na razpolago 10.000 K, ki naj bi se uporabile in sicer:

a) za napravo večjih vzornih sadovnjakov po Brdih in na Vipavskem, ter obenem češpljevih sadovnjakov na gornjem

Bilanca „Goriškega kmet. društva“

Denarni promet

Prejemki

Saldo blagajne 1.1 1911	179·92
Plačane pristopnine	152·—
„ udnine	4297·52
„ naročnine	1321·45
Dvignjena izposojila	84639·68
Dvignjeno pri poštni hranil	58522·04
Prejemki za kmetijske potrebšč ne	86263·19
„ „ inserate	548·61
„ „ razne podpore	16600·—
„ „ vrnjene upr. troške	186·38
„ „ tiskovine	8·25
„ „ razne dohodke	10·86
„ „ vojaške potrebščine	39438·09

K 292.167·99

Skupni denarni promet:

Prejemki	292.167·99
Izdatki	292.072·17
Skupaj	584.240·16

v Gorici za leto 1912
za leto 1912.

	Izdatki
Uradne plače in nagrade	54.—
Pisarniški troški	473·95
Pošta in znamke	301·17
Najemnina in zavarovalnina	976·74
Inventar in knjige	474·66
Časopisi	203·16
Podpora za uzdržev. pl. bikov	375.—
Kurjava in svečava	81.—
Naloženi denar	94791·66
Obresti izposojil	2606·16
Vloge pri poštni hranilnici	60499·03
Nakup potrebščin	75522·68
Troški za nabavo kmet. potreb.	3312·16
Razni troški	1609·21
Vojaške potrebščine (nab. sena)	39557·20
Prim. Gospodar : Plača uredniku	1200 —
20% prov. inserat.	198·05
nagrade sotrud.	101·34
za tisk. št. 1—24	697.—
vezanje in razpoš.	1080 —
znamke	2606.—
	<u>5822·239</u>
Gotovine v blagajni 31.12 1912	95·82
	<u>K 292·167·99</u>

Krasu, in konečno za napravo primernege števila sadovnjakov z različnim sadnim drevjem v tolminskih hribih;

b) naj bi se uporabil del te podpore za to, da se poiščejo inteligentnejši kmečki mladeniči, kateri naj bi se udeležili kakega sadjarskega tečaja (Baumwörterkurs) in naj bi potem praktično poučevali po deželi, kako naj se sadno drevje oskrbuje.

Kar se tiče izdaje knjige o sadjarstvu, imamo pripomniti, da je treba rokopis I. dela samo še nekoliko spopolniti, a da je v delu tudi že drugi del.

Kar se tiče tržnine na goriškem izvoznem trgu se sporoča, da se je odstopilo to zadevo županstvu v Štandrežu.

Predlog, da bi se colnina na krompirju, ki se uvaža z Goriškega v Nemčijo, znižala oziroma odpravila, se je vzel v pretresovanje v raznih društvenih odsekovih sejah, kakor tudi v seji osrednjega odbora in sklenilo se je voliti svoječasno odsek, ki naj to zadevo natančno prouči. Pripomniti pa moram, da zgubi stari colni tarif svojo veljavo šele s koncem leta 1917, ter da se vsled tega ne da poprej nič opraviti.

Društvo je prejelo v ti dobi razne podpore in sicer:

Poleg podpore iz prejšnjih let v znesku 2000 K, ki je namenjena za povzdigo sadjereje v slov. delu Goriško-Gradiščanske, še drugih 1000 K.

Za kritje upravnih troškov v l. 1912 je prejelo od deželne odbora goriškega po deželnem odboru svoječasno dovoljeno podporo v znesku 4000 K.

Za uredovanje »Prim. Gospodarja« je prejelo v l. 1912. K 3600 in sicer po 1200 K za leto 1908, 1909 in 1910. Za leti 1911 in 1912 pa tozadevne podpore še ni prejelo, dasiravno je že odposlalo na pristojno mesto račune in prošnjo.

Od državne podpore 3500 K za uzdrževanje licenciranih bikov je uporabilo še lanski prebitek 250 K, tako da je ta podpora danes popolnoma uporabljena.

Od deželne podpore 300 K, ki je bila namenjena za podelitev nagrad svoječasnim odlikovancem svetolucijske sadne razstave, se ni še nič uporabilo in sklepati bo treba šele danes, kako naj se jo uporabi, ker je predložila naša svetolucijska podružnica prošnjo za njo in predlagala, v kakšno svrho naj bi se uporabila istotam.

Konečno imam še sporočiti, da je sodeloval društveni tajnik pri nekaterih kmetijskih shodih in o ti priliki tudi predaval

o kmetijstvu, a da je dajal tudi v uradu pojasnila na mnogobrojna raznovrstna kmetijska vprašanja društvenikom.

To poročilo se je sprejelo z odobravanjem na znanje.

K t o č k i 4: Tajnik prečita izkaz o denarnem prometu, kateri izkazuje 292167 K 99 v prejemkov in 292072 K 17 v izdatkov, z blagajničnim prebitkom 95 K 82 v, ali s skupnim denarnim prometom v zneska 584.240 K 16 v.

KNJIŽEVNOST.

Gospodarska smotra. Te dni je izšla 5. številka tega kmetijskega časopisa z naslednjo vsebino: **R a s p r a v e i č l a n c i.** Prof. Avg. Vihodil: Prinos k organizaciji višega gospodarskoga školstva. — **Bilješke iz prakse.** Miroslav Steinhausz: Liječenje kužne upala pluća goveda sa Salvvarsanom. **L i s t a k.** Dr. Lj. Prohaska: Prof. dr. Emil Pott. — **M. M.:** Pivničarski tečajevi. — **N. N.** Upotreba sadre za gnojenje. — **Pčelarima na znanje.** Književnost, Dr. Lj. Prohaska: Dr. Aurel Forenbacher. **Nauk o stanici i problem baštinjenja.** — **R.:** Zimske gospodarske škole. — **Dekanovič:** Des Landmanns Winterabende. — Prof. Aug. Vihodil: Odabrana poglavja iz vinarstva s obzirom na zakonske propise. — **Stjepan Koydl:** Konzerviranje voća i različenog povrća za domaču uporabu. — **Dr. Lj. Prohaska:** Iskustva za Abderhaldenovom reakcijom gravidnosti itd. — Iz stručnih časopisa.

Društvene vesti.

»**Goriško kmetijsko društvo**« v **Gorici.** — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

A m o n i j e v s u l f a t z 20¹/₂% dušca, posušen in semlet kv. po 38 K, kg pa po 40 vin.

K a l i j e v o s o l 42 odstotno kvintal po 13 K 50 v;

S u p e r f o s f a t s 14—16% v vodi raztopne fosforove kisline, kvintal po 7 K;

T o m a ž e v o ž l i n d r o znamke »Zvezda« in sicer zamčeno 16% po 6 K, 17% kv po 6 K 38 in 18% kv po 6 K 76 v;

Modro galico najboljše kakovosti, angleško in sicer zajamčeno z 99 odstoki, v celih sodih po 67 v, na drobno po 68 v kg.

Žvepleno moko, ventilato (najfinejše vrste) kg po 18 vin. Dobiva se v platnenih vrečah po 50 kg.

Gumijeve trakce za cepljenje trt v piščalko, znamka »Trissin« kg po 34 K;

Fichtenin agra, sredstvo zoper razen mrčes na rastlinah in živalih $\frac{1}{4}$ kg po 1 K;

Orehove semlete tropine zajamčene s 56% beljakovin in tolšče, v vrečah po 75 kg, po 22 v z vrečo vred.

Klajno apno in sicer präcipitat s poprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je citratno raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, na drobno pa po 28 v kg,

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinej za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju v zimskem času kg po 80 vin.

Seme laške detelje (inkarnatnice) izluščeno kg po 1 K 20 v;

Semensko ajdo in sicer francosko sivo ajdo kg po 38 v in navadno črno ajdo kg po 36 v;

Repino seme in sicer ono ploščate ali okrogle in podolgate repe kg po 2 K 60 v.

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi pristne drobne otrobe, sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice, trtne škropilnice itd.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko tu navedene kmetijske potrebščine po zgoraj navedenih cenah pri »Centralni podružnici za Kras« v Sežani.

Opozarjamo p. n. društvenike, da naj naročajo vse gospodarske potrebščine pri društvu pravočasno, ter naj se ozirajo pri naročbah na objave v društvenem glasilu pod naslovom »Društvene vesti«. Društvo ima v svoji zalogi le one kmetijske potrebščine, ki so navedene v »Prim. Gosp.«, zato naj se onih predmetov, ki niso v njem navedeni, sploh ne zahteva.

